

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 52 a § i strålskyddslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås en ny bestämmelse i strålskyddslagen. Genom bestämmelsen genomförs rådets direktiv om övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle, i den nationella lagstiftningen.

I direktivet ingår bestämmelser om tillståndsförfarandet i samband med transport, import och transitering av radioaktivt avfall och om medgivande och tillstånd för trans-

porter från den behöriga myndighetens sida, bekräftelse av att transporten mottagits, förbjuden export, användning av standarddokument och utnämning av behöriga myndigheter. Syftet med systemet är att skydda arbetstagare och befolkning.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt, dock senast den 25 december 2008.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Rådets direktiv 2006/117/Euratom om övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle, nedan *direktivet om kärnavfallstransporter*, innehåller bestämmelser om gemenskapens interna system för att garantera säkra transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle mellan staterna och ett tillfredsställande skydd av befolkningen. Grundtanken är att varje transport ska basera sig på en ansökan riktad till de behöriga myndigheterna i ursprungsmedlemsstaten varefter myndigheten utgående från uppgifterna i ansökan på förhand skaffar ett godkännande av transportplanen hos behöriga myndigheter i såväl bestämmelsemedlemsstaten som eventuella transitmedlemsstater. När alla medgivanden som behövs har inkommit har de behöriga myndigheterna i ursprungsmedlemsstaten rätt att bevilja sökanden transporttillstånd. De behöriga myndigheter som beviljat tillståndet

ska informera de behöriga myndigheterna i bestämmelsemedlemsstaten och i transitmedlemsstaterna om detta.

Genom direktivet om kärnavfallstransporter upphävs direktiv 92/3/Euratom om övervakning och kontroll av transport av radioaktivt avfall mellan medlemsstater samt till och från gemenskapen, nedan det gamla direktivet om kärnavfallstransporter. Bestämmelserna om kärnavfall i direktivet om kärnavfallstransporter har beaktats i lagen om ändring av kärnenergilagen (342/2008) och i de förordningar som har samband med den.

Direktivet om kärnavfallstransporter gäller alla slags transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle. Direktivet innehåller också bestämmelser om förfarandet i fråga om transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle till eller från länder utanför Europeiska unionen. Direktivet reglerar import från en stat utanför unionen till en medlemsstat, export från en medlemsstat till en stat utanför unionen och transit genom en eller flera medlemsstater. Enligt direktivet är

det, liksom enligt gällande regler, förbjudet att exportera radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle till en sådan stat utanför unionen som inte har den administrativa och tekniska kapacitet som behövs för att hantera avfallet på ett säkert sätt.

I direktivet finns det detaljerade bestämmelser om de förfaranden som gäller transporter som omfattas av direktivets tillämpningsområde. Exempelvis ska det vid alla transporter användas standarddokument utformade av Europeiska kommissionen. Dokumenten (blanketterna) innehåller också minimikraven på en korrekt ifylld ansökan.

Riksdagen har underrättats om direktivet om kärnavfallstransporter genom en E-skrivelse (E 1/2005 rd) av den 24 januari 2005. Vid det nationella genomförandet av direktivet har det emellertid visat sig nödvändigt att ändra strålskyddslagen i stället för regleringen på lägre nivå, och riksdagen har därför informerats om detta i en kompletterande E-skrivelse av den 15 september 2008.

Syftet är att direktivet ska införlivas med vår nationella lagstiftning så att transporterna av radioaktivt avfall, som omfattas av strålskyddslagen, och transporterna av använt kärnbränsle, som omfattas av kärnenergilagen, regleras separat i vardera lagen. De ändringar i kärnenergilagen (990/1987) som direktivet ger upphov till har trätt i kraft den 1 juni 2008 genom en lag om ändring av kärnenergilagen (342/2008), med stöd av vilken bestämmelser på lägre nivå utfärdats. Om det inte är fråga om kärnavfall som hör till tillämpningsområdet för kärnenergilagen, ska ett ärende som gäller transport av radioaktivt avfall behandlas enligt det föreslagna 4 mom. i 52 a § i strålskyddslagen (592/1991). De praktiska förfarandena kommer trots det att vara desamma för bägge typerna av avfall. Eftersom även den behöriga myndigheten i bägge fallen är densamma, Strålsäkerhetscentralen, finns det inte någon risk att den som planerar en avfallstransport ska blanda samman förfarandena.

Syftet med direktivet om kärnavfallstransporter uppfylls när den som planerar att transportera radioaktivt avfall i god tid lämnar in en plan över transporten och hur den ska ske till den behöriga myndigheten, Strålsäkerhetscentralen, för kontroll.

Enligt 52 a § 1 mom. i strålskyddslagen får radioaktivt avfall eller material som innehåller radioaktivt avfall importeras, exporteras eller transporteras genom finskt område endast under förutsättning att varje förflyttning av avfall på förhand godkänts av Strålsäkerhetscentralen.

Enligt 52 a § 2 mom. i strålskyddslagen får radioaktivt avfall inte exporteras till ett land som inte har tillräcklig beredskap med avseende på teknik, lagstiftning och administration för att hantera radioaktivt avfall.

Enligt 52 a § 3 mom. i strålskyddslagen får en strålkälla som tagits ur bruk och som är tillverkad utanför Finland inte föras in i Finland som radioaktivt avfall.

Införsel till eller utförsel från Finland av radioaktivt avfall i annat än forskningssyfte eller annat därmed jämförbart syfte har hittills varit sällsynt. Det är enligt 6 a och 6 b § i kärnenergilagen förbjudet att ta in kärnavfall i landet eller föra ut kärnavfall ur landet med undantag för små mängder för forskningsändamål.

Den grundläggande bestämmelsen i fråga om transporter av radioaktivt avfall från en stat till en annan har hittills utgjorts av 24 a § i strålskyddsförordningen (1512/1991), som fogades till förordningen innan Finland blev medlem av Europeiska unionen genom en förordning om ändring av strålskyddsförordningen (1598/1994). Noggrannare föreskrifter har getts av Strålsäkerhetscentralen.

Den föreslagna propositionen överför den grundläggande bestämmelsen från förordningsnivå till lagnivå genom att nytt 4 mom. tas in i 52 a § i strålskyddslagen. Bestämmelserna i direktivet om kärnavfallstransporter blir därigenom som sådana gällande som inhemsk lag. Genomförandet av direktivet förutsätter utöver den föreslagna ändringen av strålskyddslagen att 24 a § i strålskyddsförordningen, varigenom det gamla direktivet om kärnavfallstransporter genomförts, upphävs.

I det föreslagna 5 mom. i 52 a § i strålskyddslagen föreslås dessutom att Strålsäkerhetscentralen ska offentliggöra den version av standarddokumentet som avses i artikel 17 i direktivet om kärnavfallstransporter i sin föreskriftssamling i enlighet med lagen om ministeriernas och andra statliga myndigheters föreskriftssamlingar (189/2000).

2. Propositionens konsekvenser

Propositionen har inga ekonomiska eller administrativa konsekvenser och inte heller några konsekvenser för miljön.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet.

Utlåtande om propositionen har begärts av de myndigheter och sammanslutningar som är representerade i strålsäkerhetsdelegationen: Strålsäkerhetscentralen, arbets- och näringsministeriet, miljöministeriet, Huvudstaben, Arbetshälsoinstitutet, Helsingfors universitetscentralsjukhus, Tammerfors universitetscentralsjukhus och Åbo universitetscentralsjukhus. Därutöver har utlåtande begärts av justitieministeriet och Finlands Näringsliv rf. Sammanlagt 10 yttranden erhöles.

Justitieministeriet anser att direktivet om kärnavfallstransporter kan genomföras på det föreslagna sättet enligt blankettlagsmodell med beaktande av hur tydligt avgränsade, detaljerade och tekniska bestämmelserna i direktivet är till sin natur. Justitieministeriet konstaterar att det inte föreligger några författningsrättsliga hinder för ett genomförande av direktivet genom en inkorporerings- eller blankettlag på det sätt som föreslås i propositionen, även om inkorporering ska vara ett undantagsförfarande för införlivande av EU-lagstiftning. Ministeriet anser det vara ändamålsenligt att Strålsäkerhetscentralen publicerar de standarddokument (blanketter) som avses i artikel 17 i direktivet om kärnavfallstransporter i sin föreskriftssamling, även om de också publiceras i Europeiska unionens officiella tidning. Med tanke på exaktheten är det skäl att i lagen ta in en hänvisning till artikeln i fråga. Justitieministeriet konstaterar också att ett införlivande med nationell rätt genom en blankettlag kräver att direktivet om kärnavfallstransporter tas in som bilaga i regeringens proposition för tydlighetens skull. Också miljöministeriet har i sitt utlåtande föreslagit att direktivet om kärnavfallstransporter ska tas in i propositionen.

I övrigt har remissinstanserna inte haft något att invända mot propositionen.

De kommentarer som framförts i utlåtanden

har beaktats vid den fortsatta beredningen.

4. Ikraftträdande

Tidsfristen för genomförande av direktivet går ut den 25 december 2008. Lagen bör därför träda i kraft så snart som möjligt, dock senast den 25 december 2008.

5. Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Grundlagsutskottet har som praxis att lagstiftning om verkställighet av EU-rätt ska uppfylla kraven på t.ex. god lagskrivning (GrUU 50/2006 rd, GrUU 9/2004 rd). EU-rättsakter som kräver nationella genomförandeåtgärder bör i regel införlivas med den nationella lagstiftningen genom bestämmelser som i sak motsvarar EU-rättsakterna. Blanketteknik kan enligt grundlagsutskottet användas när det är fråga om detaljerade och noggranna bestämmelser och när bestämmelserna tillsammans med de materiella bestämmelserna i den föreslagna genomförandelagen uppfyller de allmänna villkoren för genomförandebestämmelser (GrUU 23/2007 rd, GrUU 50/2006 rd).

Förfarandena för förberedelse inför och tillsyn över kärnavfallstransporter enligt direktivet om kärnavfallstransporter är detaljerade och mycket tekniska och lämnar inte något spelrum för medlemsstaterna när det gäller genomförandet i den nationella lagstiftningen. Det föreslås därför att det nationella genomförandet av direktivets förfaranden om transporter ska ske så att direktivet som sådant börjar gälla i Finland genom det nya 52 a § 4 mom. i strålskyddslagen.

I det föreslagna 5 mom. i 52 a § i strålskyddslagen föreslås att Strålsäkerhetscentralen ska i egenskap av nationell tillsynsmyndighet i sin föreskriftssamling offentliggöra den version av standarddokumentet som avses i artikel 17 i direktivet om kärnavfallstransporter.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 52 a § i strålskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till 52 a § i strålskyddslagen av den 27 mars 1991 (592/1991), sådan denna paragraf
 lyder i lagarna 1334/1994 och 1179/2005, nya 4 och 5 mom. som följer:

52 a §

Import, export och transitering

Transport av radioaktivt avfall ska ske i enlighet med de förfaranden som anges i rådets direktiv 2006/117/Euratom om övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt av-

fall och använt kärnbränsle, nedan *direktivet om kärnavfallstransporter*.

Utöver det som anges i artikel 17 i direktivet om kärnavfallstransporter offentliggör Strålsäkerhetscentralen den version av standarddokumentet som avses i artikeln i sin föreskriftssamling.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 10 oktober 2008

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Liisa Hyssälä*